

SVM1165 Topshøj, Lynges sogn, Alsted herred, tidl. Sorø amt. Sted nr. 04.01.07. Sb.nr. 105.

Kampagne: 25-08-2008 KUAS nr. 2008-7.24.02/SVM-0021
Forundersøgelse af ca. 19.000 kvm stort grusgravningsareal ved Topshøj, underområde 1d (jvf. kort 1), matr. nr. 4a. Det aktuelle areal udgør den sydvestligste del af det ialt 122 ha store indvindingsområde.

Indholdsfortegnelse

Abstract	2
Undersøgelsens forhistorie	2
Administrative data	2
Topografi, terræn og undergrund	2
Målesystem	2
Øvrige data	2
Udgravningsmetode	2
Undersøgelsens resultater	3
Fremtidigt arbejde på stedet	3
Anlægsliste	4
Anlægsbeskrivelse	7
Tegningsliste	8
Fotoliste	9

Bilag:
Kort 1 (oversigt over sagsarealet)
Kort 2 (oversigt over søgegrøfter og anlæg)
Tegningsoversigt – felttegninger i 1:200
Felttegning T106-116 i 1:200
Feltfotos

Abstract

Kampagne: 25-08-2008

Ved forundersøgelse af 19.000 kvm forud for grustagning ved Topshøj (etape 1d) blev der lokaliseret fire forhistoriske anlæg i undergrunden. På baggrund af forundersøgelsen blev det vurderet, at det ikke er nødvendigt at foretage yderligere undersøgelser på denne etape.

Undersøgelsens forhistorie

Kampagne: 25-08-2008

Forundersøgelsen er foretaget som 4. udgravningsetape af et i alt 122 ha stort råstofvindingsområde. De forudgående etaper har vist spor efter oldtidsaktiviteter i form af kogestensgruber og bearbejdet flint. De registrerede anlæg og løsfundne genstande tyder på, at arealet rummer en bosættelse eller måske en overpløjet gravhøj fra yngre stenalder.

Administrative data

Kampagne: 25-08-2008

Sagsoplysninger og original dokumentation i form af felttegninger, logbøger og digitale fotos opbevares på Sydvestsjælland Museum, Storgade 17, 4180 Sorø.

Topografi, terræn og undergrund

Kampagne: 25-08-2008

Lokaliteten er beliggende middelbart syd for Sorø Ungdomsskole og ca. 500 m sydvest for landsbyen Topshøj syd for Sorø, jf. Kort 1 bagerst i rapporten. Det aktuelle areal er relativt plant, idet undergrundsoverfladen blot varierer indenfor kote 50-52 over Dansk Normal Nul (DNN). Muldtykkelsen er de fleste steder 30-35 cm, men når i den vestlige del visse steder op på 50-65 cm. Undergrunden består af lerholdigt sand, der især på de østligste 2/3 af arealet indeholder ganske mange sten, hvoraf enkelte er meget store (50-100 cm høje).

Målesystem

Kampagne: 25-08-2008

Søgegrøfterne er fikseret i forhold til 48 udlagte målepunkter, der blev indmålt med GPS i system 34 Sjælland. Højden (z-koordinaten) på hvert punkt repræsenterer topniveau på undergrunden.

Efterfølgende er målepunkterne konverteret til system 2000 Sjælland ved hjælp af programmet MIFTrans og åbnet i mapinfo i det allerede eksisterende arbejdsområde "01165_Rentegning.wor" for Topshøj. Plantegningerne over søgegrøfterne er scannet til .PNG-format, splittet op i "etaper" og orienteret i mapinfo i forhold til målepunkterne. Felter og anlæg er herefter blevet digitaliseret, mens oplysninger om muldtykkelse og undergrund er plottet ind på rentegningen. Der er ved digitaliseringen kun anvendt de fire stamtabeller "Anlæg", "Felter", "Muld", og "Undergrund".

Øvrige data

Kampagne: 25-08-2008

Feltarbejdet fandt sted i dagene 25.-26. august 2008. Deltagere var museumsinspektør Henrik Højer og arkæolog Lisbeth Poulsen. Sidstnævnte har skrevet rapporten. Maskinkraften er leveret af Bent Hansen, Herlufmagle. Landmåler blev stillet til rådighed af byherre.

Udgravningsmetode

Kampagne: 25-08-2008

SVM1165 Topshøj, Lynges sogn

Vha en 20 tons gravemaskine påmonteret en 2 meter bred planérskovl blev der trukket 12 NØ-SV orienterede søgegrøfter med 12 meters mellemrum hen over arealet, jf. Kort 2 bagerst i rapporten. I alt blev der afrømmet 2861 m² grøft, hvilket svarer til en dækningsgrad på ca. 15 %.

I hver grøft blev muldlaget trukket af i tynde lag til undergrundsniveau. Søgegrøfterne blev herefter opmålt og tegnet i 1:100 ud fra udlagte målepunkter for hver 40. meter. Alle nedgravninger og anlæg i undergrunden blev ridset ind, nummereret, snittet og tegnet i 1:20 og blev efterfølgende beskrevet i forhold til form, fyld og eventuel funktion.

Ved digitaliseringen af de 12 søgegrøfter på etape 1d blev disse nummereret i forlængelse af de søgegrøfter, der blev trukket i forbindelse med undersøgelserne af etape 1a-1c. De 12 nye grøfter fik derfor tildelt numrene 30-41 (fra øst til vest, jf. tegningsbilag i 1:200 bagerst i rapporten).

Undersøgelsens resultater

Kampagne: 25-08-2008

Der blev på sagsarealets midterste del fundet fire anlæg (A401-A404, se anlægsliste bagerst i rapporten) i undergrunden som ved deres form, størrelse og fyld havde tydelig forhistorisk karakter. Der er tale om 1 stolpehul (A401) og 3 gruber (A402-404), der formentlig har været brugt til lertagning. Anlæggene kan, grundet manglende fund, ikke dateres nærmere end til oldtiden.

Resultatet af forundersøgelsen var derfor, at der på arealet kunne spores forhistorisk aktivitet, der må stamme fra en endnu ikke lokaliseret forhistorisk bosættelse i umiddelbar nærhed af sagsarealet.

Fremtidigt arbejde på stedet

Kampagne: 25-08-2008

De kulturhistoriske spor, der er blevet registreret ved nærværende og tidligere forundersøgelser i området viser, at der på arealet må have ligget mindst en forhistorisk bebyggelse (kogestens- og lertagningsgruber) eller overpløjet gravhøj fra yngre stenalder (overfladefund af bearbejdet flint). Tidligere fund af flintøkser nordligt i indvindingsområdet støtter især sidstnævnte antagelse. Det må derfor anbefales, at der foretages lignende forundersøgelser forud for de kommende indvindingsetaper i området, således at bebyggelsen eller gravhøjen kan blive lokaliseret og dokumenteret.

Sydvestsjælland Museum d. 29-09-2008

Anlægsliste

Anlæg	Hovedgruppe	Undergruppe	Datering	Fase	Tegn.	Indgår i	Består af
Kampagne: 25-08-2008							
F30	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		100		
F31	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		100,101		
F32	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		101		
F33	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		101,102		
F34	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		102		
F35	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		102,103		
F36	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		103		
F37	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		103,104		
F38	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		104		
F39	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		104		
F40	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		104		
F41	Udgravningsteknisk	Søgegrøft	Nyere tid, "digital gennembrud"		104		
P400	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P401	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P402	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P403	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P404	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P405	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P406	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P407	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P408	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P409	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P410	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				

Anlæg	Hovedgruppe	Undergruppe	Datering	Fase	Tegn.	Indgår i	Består af
P411	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P412	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P413	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P414	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P415	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P416	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P417	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P418	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P419	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P420	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P421	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P422	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P423	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P424	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P425	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P426	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P427	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P428	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P429	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P430	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P431	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P432	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P433	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P434	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P435	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				

Anlæg	Hovedgruppe	Undergruppe	Datering	Fase	Tegn.	Indgår i	Består af
P436	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P437	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P438	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P439	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P440	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P441	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P442	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P443	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P444	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P445	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P446	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
P447	Udgravningsteknisk	Målepunkt	Nyere tid, "digital gennembrud"				
401	Stolpehul		Oldtid		105		
402	Grube		Oldtid		105		
403	Grube		Oldtid		105		
404	Grube		Oldtid		105		

Anlægsbeskrivelse

Kampagne: 25-08-2008

401

Tegninger.... 105

Foto.....

Flade:cirkulær 35 cm i diam.Snit: spids bund 27 cm dybFyld: brunt sandet muld med mange trækulsnister.

Undergrund: gulbrunt stenet grusSnitretning:n-s set fra vTolkning:stolpehul

Består af.....

Fund.....

Stolpehul, Oldtid

402

Tegninger.... 105

Foto.....

Flade:cirkulær 51 cm i diam.Snit: flad-rund bund 10 cm dybFyld: brunt sandet muld - enkelte trækulsnister.

Undergrund: gulbrunt grus med enkelte lidt større stenSnitretning:n-s set fra vTolkning:lille grube

Består af.....

Fund.....

Grube, Oldtid

403

Tegninger.... 105

Foto.....

Flade:oval ca. 70x80 cmSnit: rundet bund 18 cm dybFyld: brun sandet muld med lidt brændte sten og trækulsnister.

Undergrund: brunt leret sand med småsten.Snitretning:n-s set fra vTolkning:grube

Består af.....

Fund.....

Grube, Oldtid

404

Tegninger.... 105

Foto.....

Flade:aflang 163x80 cmSnit: uregelmæssig rundet bund 36 cm dybFyld: brun gruset muld med en del sten - fylden mørkest i vest. Undergrund: gulbrunt grus med mange sten. Snitretning:ø-v set fra sTolkning:større grube

Består af.....

Fund.....

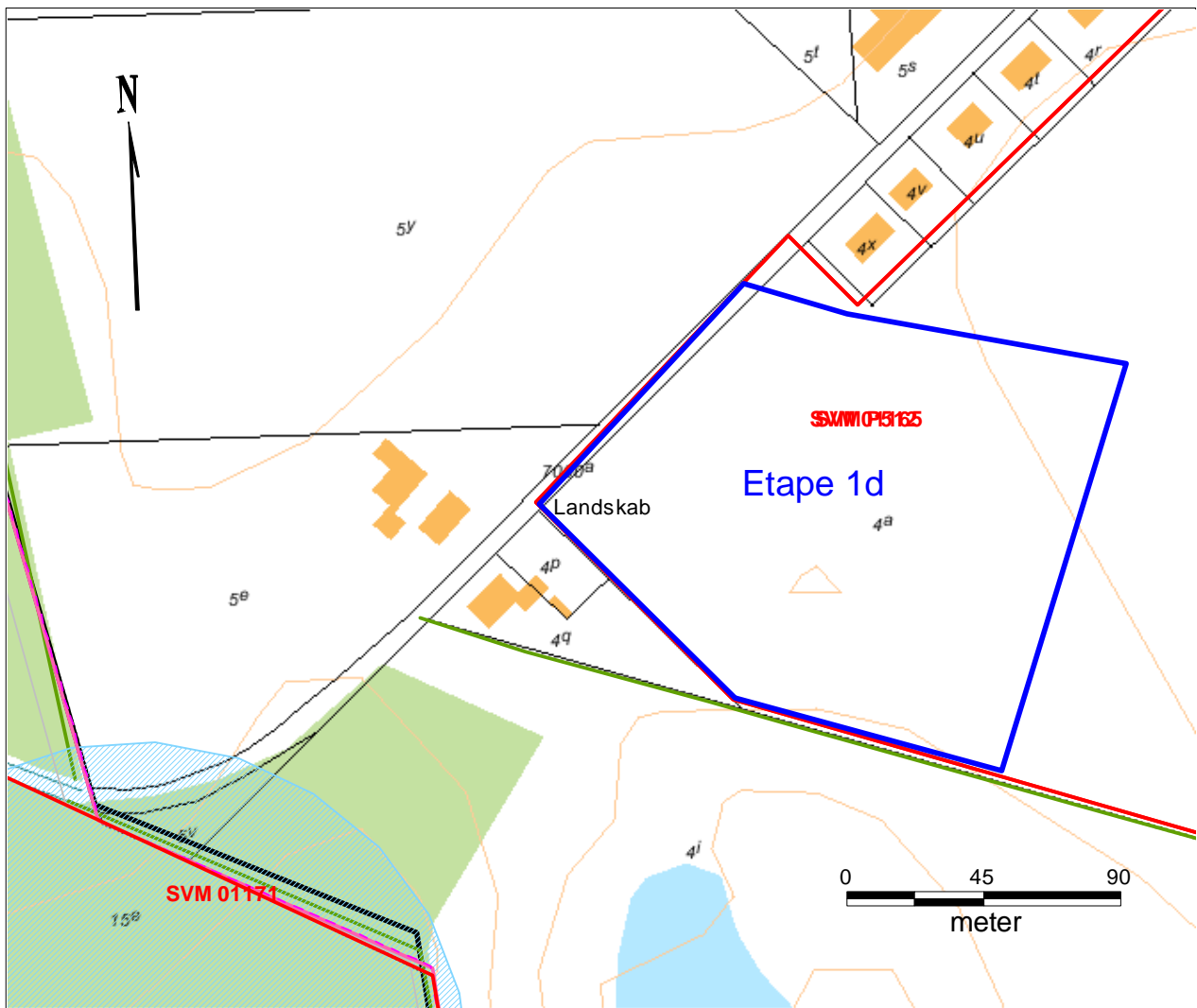
Grube, Oldtid

Tegningsliste

Tegning	Målestok	Type	Anlæg	Fund	Beskrivelse	Dato	Tegner
Kampagne 25-08-2008							
100	1:100	Plantegning	F30,F31		Søgegrøft 1-2	25-08-2008	Lisbeth Poulsen
101	1:100	Plantegning	F31,F32,F33		Søgegrøft 2-4	26-08-2008	Lisbeth Poulsen
102	1:100	Plantegning	F33,F34,F35		Søgegrøft 4-6	26-08-2008	Lisbeth Poulsen
103	1:100	Plantegning	F35,F36,F37		Søgegrøft 6-8	26-08-2008	Lisbeth Poulsen
104	1:100	Plantegning	F37,F38,F39,F40,F41		Søgegrøft 8-12	26-08-2008	Lisbeth Poulsen
105	1:20	Profiltegning	401,402,403,404		Diverse snit	26-08-2008	Henrik Høier
106	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
107	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
108	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
109	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
110	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
111	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
112	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
113	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
114	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
115	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
116	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
117	1:200	Plantegning			Målfast plantegning	03-09-2008	Lisbeth Poulsen
118	1:000	Plantegning			Oversigt tegning 106-117	03-09-2008	Lisbeth Poulsen

Fotoliste

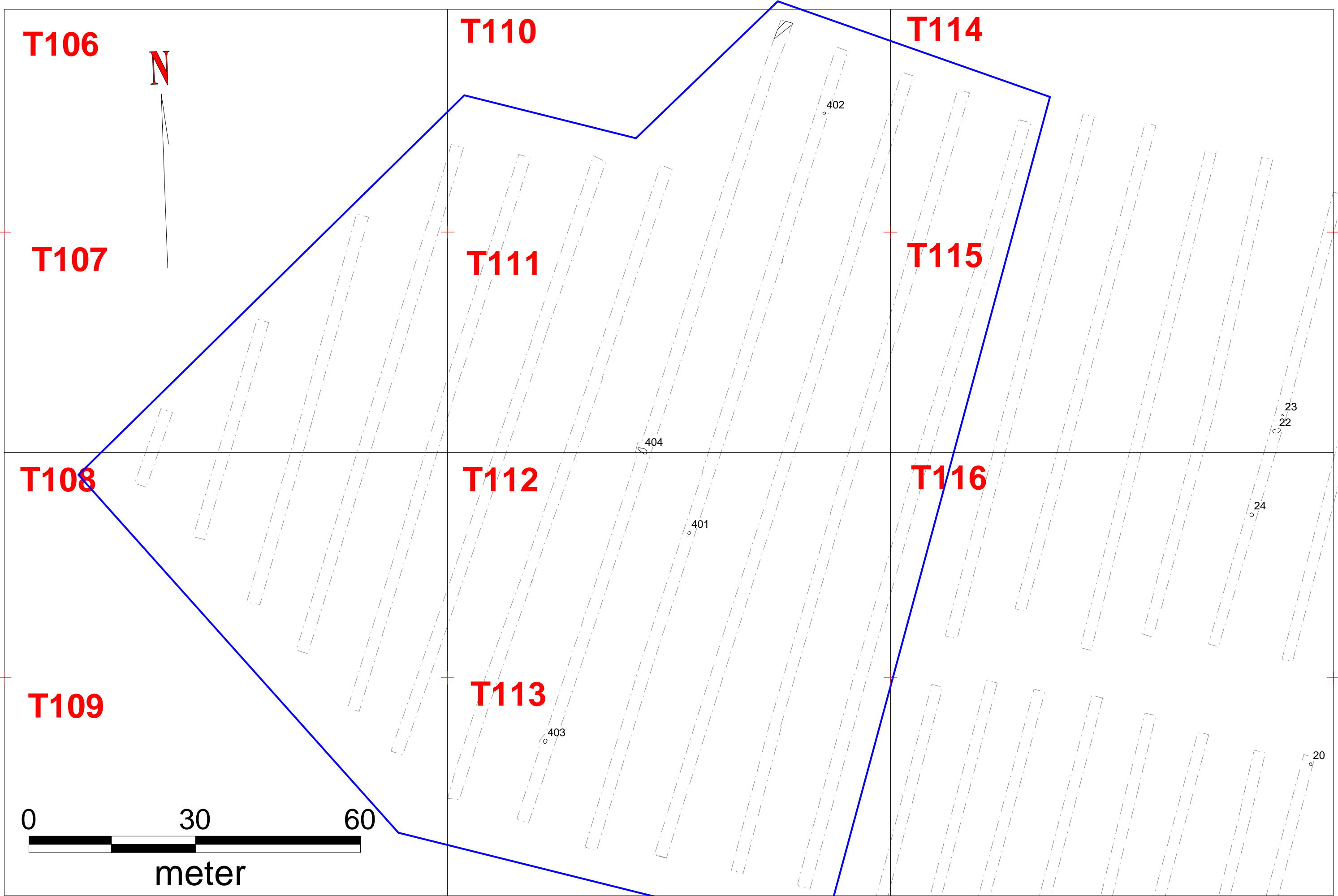
Film	Billede	Motiv	Anlæg	Fund	Filmtype	Dato	Fotograf
Kampagne 25-08-2008							
1	28	Oversigt over forundersøgelsesområdet set fra øst			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	29	Oversigt over forundersøgelsesområdet set fra øst			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	30	Oversigt over forundersøgelsesområdet set fra øst			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	31	Oversigt over forundersøgelsesområdet set fra øst. I baggrunden ses trafik på Topshøjvej			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	32	Oversigt over landskabet set fra sydøst. Forundersøgelsen skimtes i venstre side af billedet.			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	33	Oversigt over landskabet set fra nordøst. Forundersøgelsen skimtes i højre side af billedet.			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	34	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	35	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	36	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	37	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	38	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	39	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	40	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	41	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier
1	42	Grøftgravning 01165-4			Digital	26-08-2008	Henrik Høier

Kort 1. SVM01165-4, Topshøj. Sagsarealet etape 1d markeret med blåt.
 Baggrundskort: Topografisk matrikelkort 1:25.000 KMS ©

Kort 2. SVM01165-4. Sagsareal Etape 1d markeret med blåt. Oversigt over søgegrøfter og anlæg.

T106

N

T110

T114

T107

T111

T115

T108

T112

T116

T109

T113

0 30 60

meter

402

404

401

403

23

22

24

20

Y: 6141833

X: 661298

X: 661217

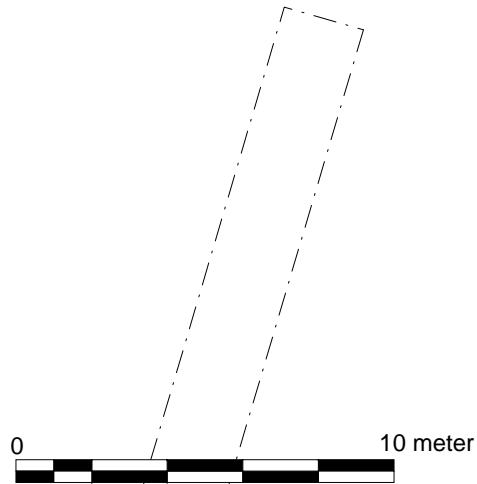
Y: 6141781

Sydvestsjællands Museum		
Arkæologi		
<small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
Topshøj	J.Nr. 01165-4	
T106	Målforhold: 1:200	
Dato: 03.09.2008 / 14:14:30	Init.: LLP	

Y: 6141796

X: 661267

Sydvestsjællands Museum		
Arkæologi		
<small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
Topshøj	J.Nr. 01165-4	
T107	Målforhold: 1:200	
Dato: 03.09.2008 / 14:35:01	Init.: LLP	

X: 661238

Y: 6141778

Y: 6141751

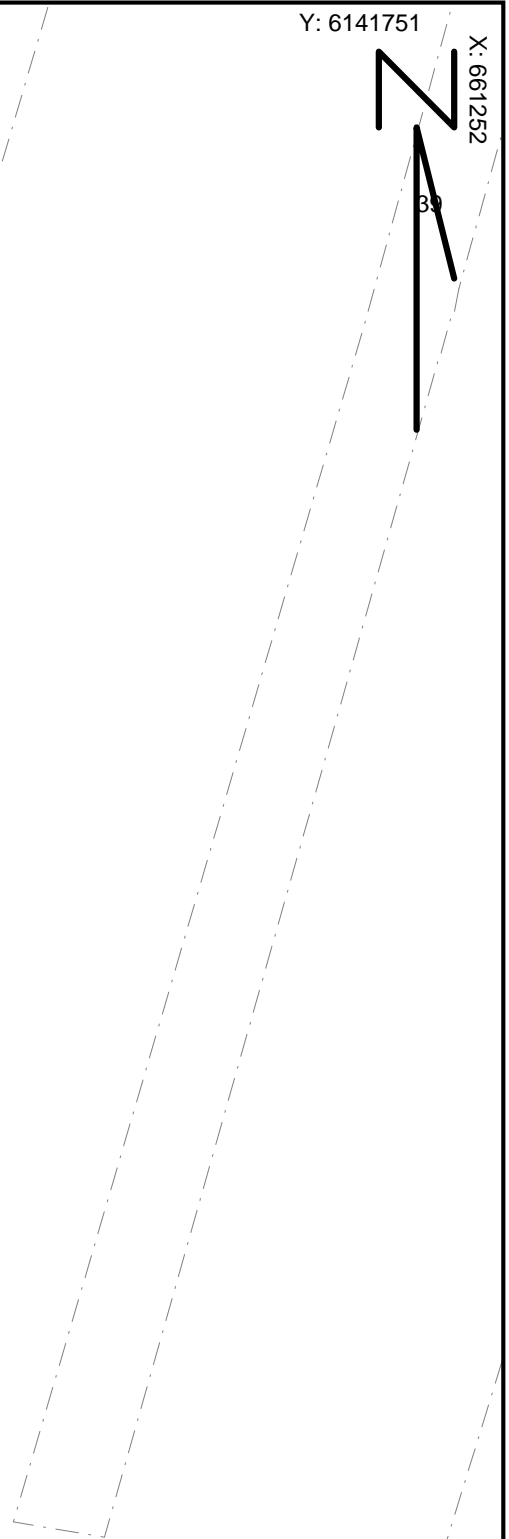
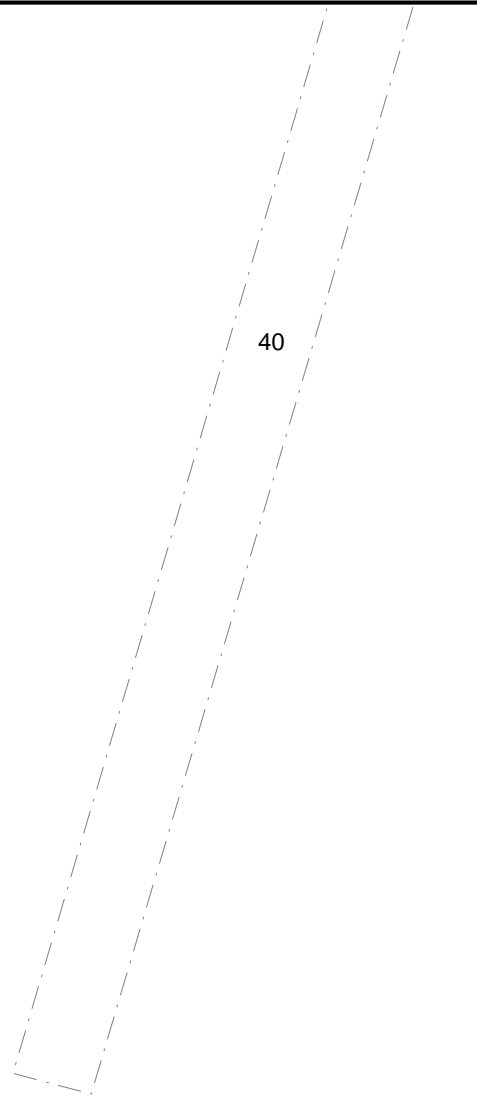
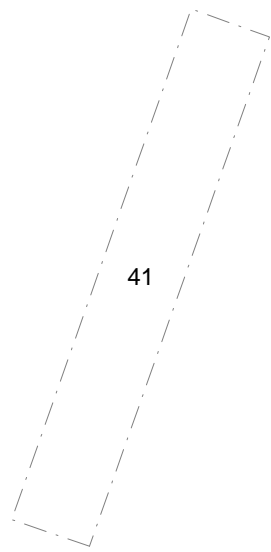
X: 661252

39

40

41

X: 661214

Y: 6141726

**Sydvestsjælland's Museum
Arkæologi**

Storgade 17, 4180 Sorø
Tlf. 57834063 Fax.

**Topshøj
T108**

J.Nr. 01165-4
Målforshold: 1:200

Dato: 03.09.2008 / 14:43:19

Init.: LLP

Y: 6141711

X: 661253

X: 661215

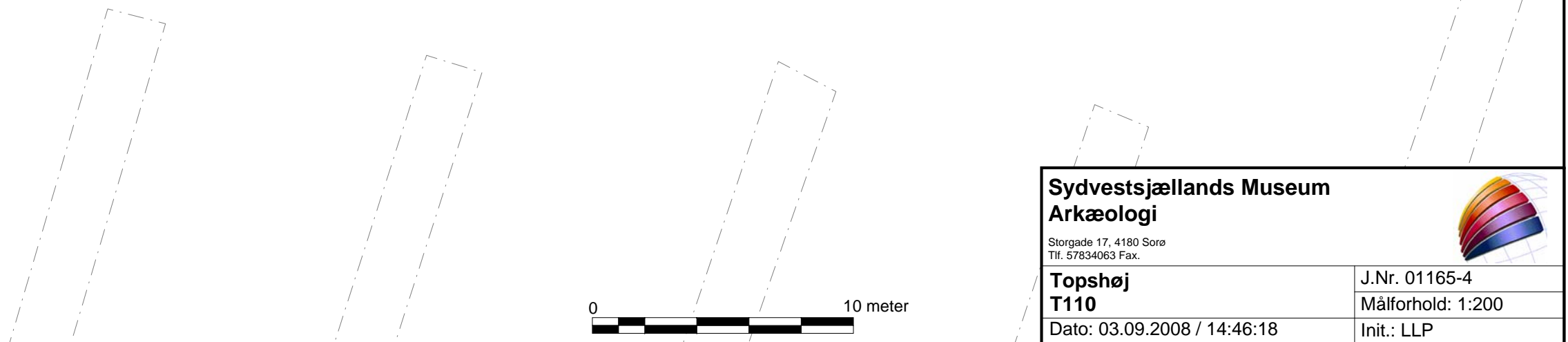
Y: 6141687

Sydvestsjællands Museum		
Arkæologi		
<small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
Topshøj	J.Nr. 01165-4	
T109	Målforshold: 1:200	
Dato: 03.09.2008 / 14:44:53	Init.: LLP	

Y: 6141832

X: 661332

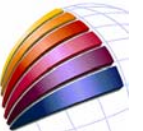
X: 661294

Y: 6141807

0 10 meter

**Sydvestsjællandss Museum
Arkæologi**

Storgade 17, 4180 Sorø
Tlf. 57834063 Fax.

**Topshøj
T110**

J.Nr. 01165-4

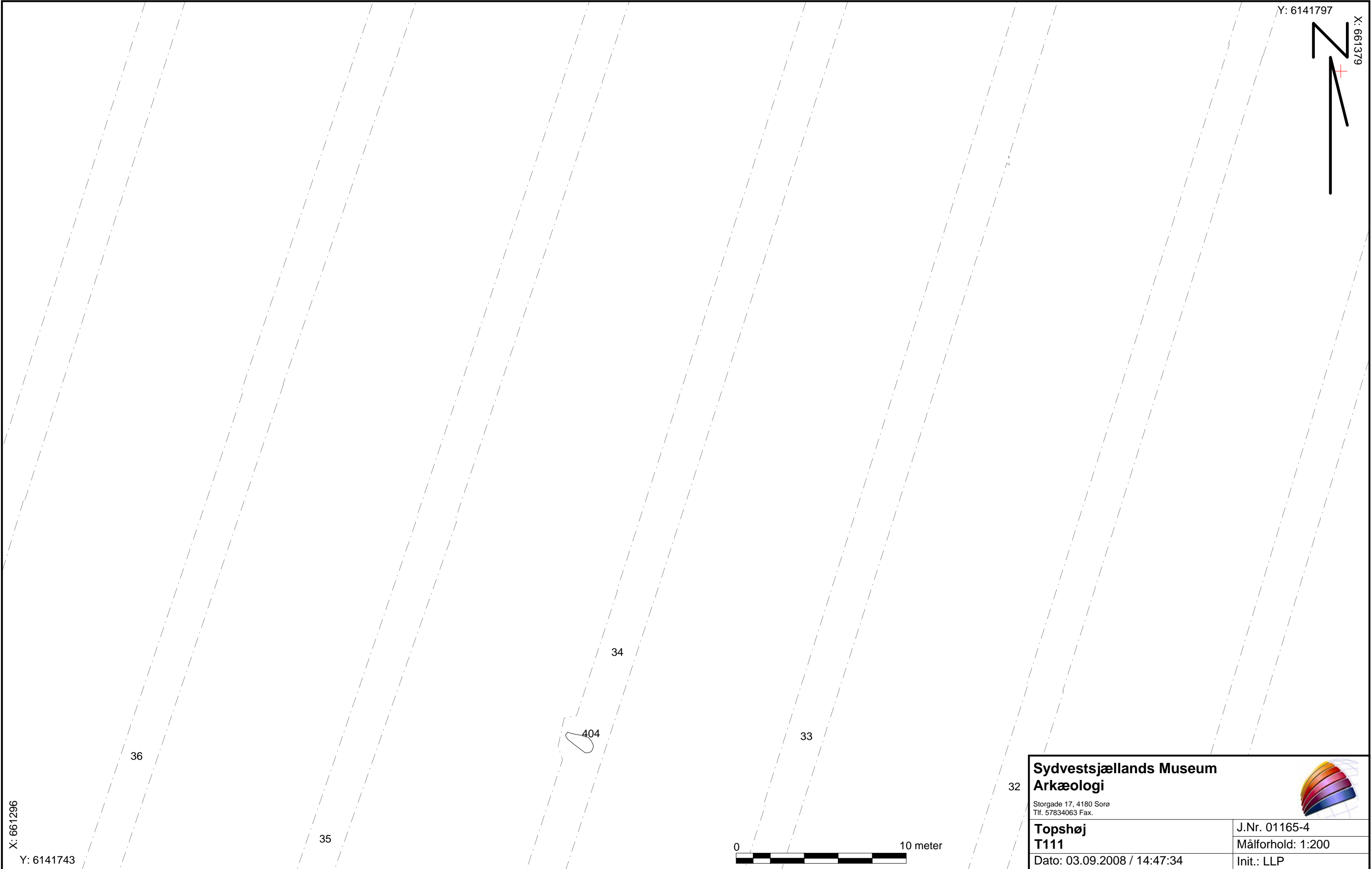
Målforshold: 1:200

Dato: 03.09.2008 / 14:46:18

Init.: LLP

Y: 6141797

X: 661379

36

35

34

404

33

32

X: 661296

Y: 6141743

Sydvestsjælland Museum		
Arkæologi		
<small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
Topshøj	J.Nr. 01165-4	
T111	Målforhold: 1:200	
Dato: 03.09.2008 / 14:47:34	Init.: LLP	

Y: 6141751

X: 661333

38

37

36

35

34

33

404

401

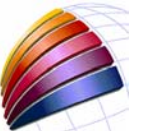
X: 661295

Y: 6141727

**Sydvestsjællands Museum
Arkæologi**

Storgade 17, 4180 Sorø
Tlf. 57834063 Fax.

**Topshøj
T112**

J.Nr. 01165-4

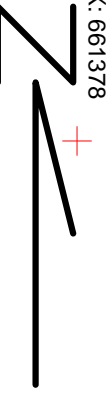
Målforshold: 1:200

Dato: 03.09.2008 / 14:48:47

Init.: LLP

Y: 6141717

X: 661378

403

X: 661296

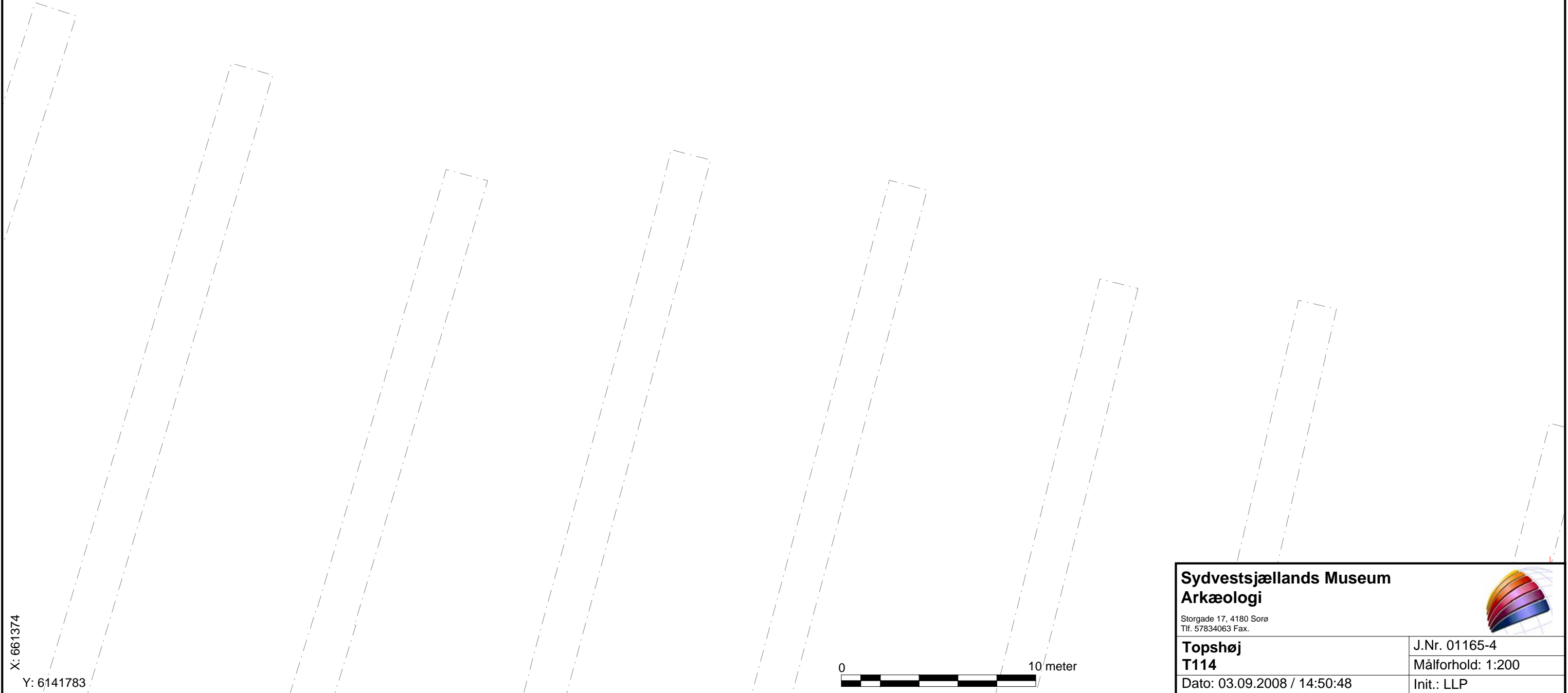
Y: 6141663

Sydvestsjællandss Museum Arkæologi <small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
Topshøj T113	J.Nr. 01165-4 Målforshold: 1:200	
Dato: 03.09.2008 / 14:49:43		Init.: LLP

Y: 6141838

X: 661459

X: 661374

Y: 6141783

Sydvestsjælland's Museum
Arkæologi

Storgade 17, 4180 Sorø
Tlf. 57834063 Fax.

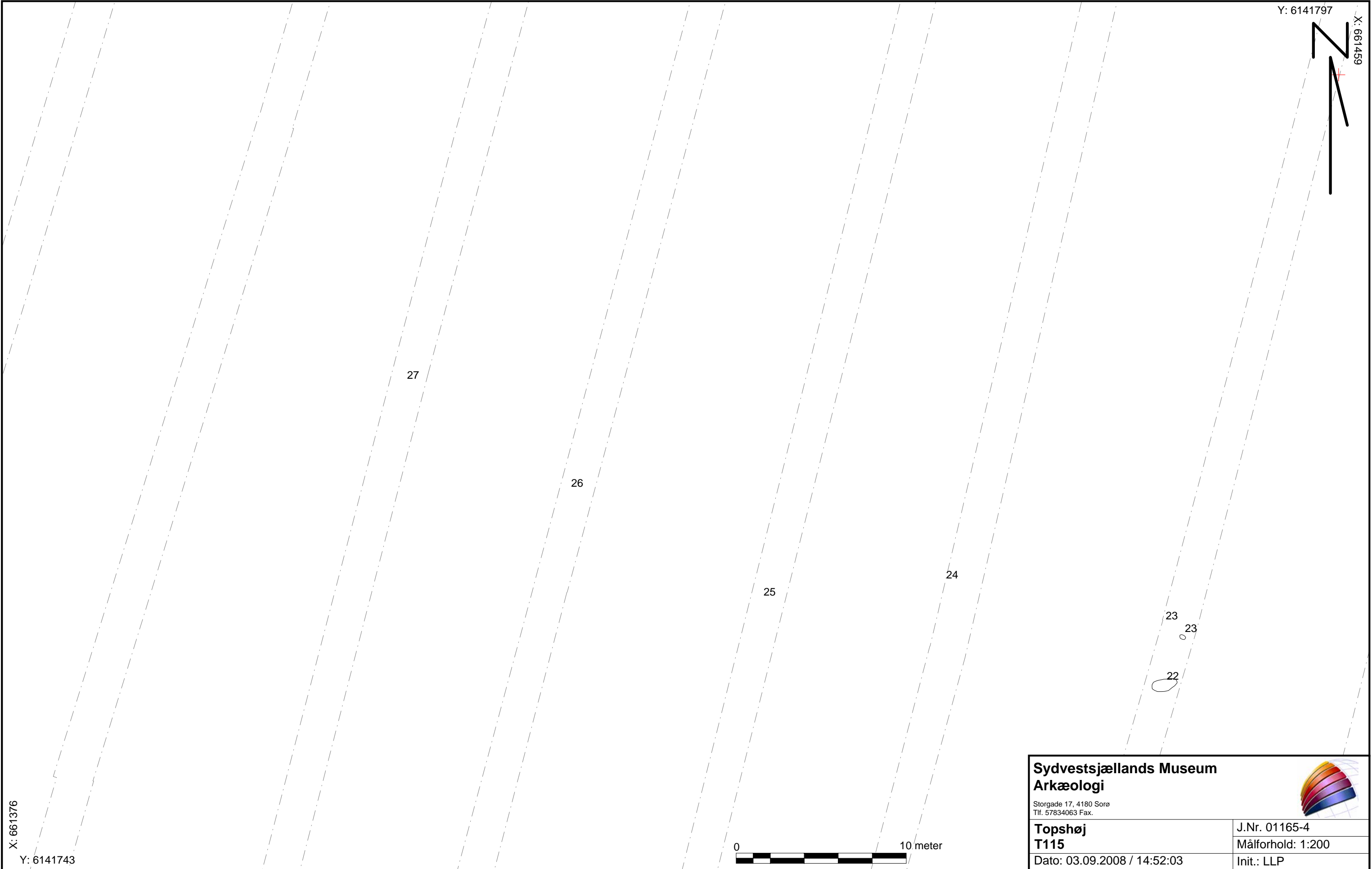

Topshøj
T114
Dato: 03.09.2008 / 14:50:48

J.Nr. 01165-4
Målforhold: 1:200
Init.: LLP

Y: 6141797

X: 661459

27

26

25

24

23

23

22

X: 661376

Y: 6141743

Sydvestsjællands Museum		
Arkæologi		
<small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
Topshøj	J.Nr. 01165-4	
T115	Målforhold: 1:200	
Dato: 03.09.2008 / 14:52:03	Init.: LLP	

Y: 6141757

X: 661459

30

24

X: 661376

Y: 6141703

Sydvestsjælland's Museum		
Arkæologi		
<small>Storgade 17, 4180 Sorø Tlf. 57834063 Fax.</small>		
Topshøj	J.Nr. 01165-4	
T116	Målforhold: 1:200	
Dato: 03.09.2008 / 14:52:57	Init.: LLP	

01165-4_D11

01165-4_D12

01165-4_D13

01165-4_D14

01165-4_D15

01165-4_D16